

**«ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ
ԴՊՐՈՑԻ ԾՐԱԳԻՐ
(VI-IX ԴԱՍԱՐԱՆՆԵՐ)**

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

Հանրակրթական հիմնական դպրոցի «Հայոց պատմություն» առարկայի VI-IX դասարանների ծրագիրը կազմվել է՝ հիմք ընդունելով «Կրթության մասին» և «Հանրակրթության մասին» ՀՀ օրենքները, Հանրակրթության պետական չափորոշիչի և հանրակրթական հիմնական դպրոցի «Հայոց պատմություն» առարկայի չափորոշիչի հայեցակարգային դրույթները, սկզբունքներն ու պահանջները:

Հանրակրթական դպրոցի VI-IX դասարանների «Հայոց պատմություն» առարկան ընդգրկում է Հայաստանի և հայ ժողովրդի պատմությունն ամբողջականորեն՝ հնագույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը: Մեր ժողովրդի անցած պատմական ուղու համակարգված և հանրամատչելի շարադրանքը սովորողներին կծանոթացնի հազարամյակների կենսագրություն ունեցող հայկական քաղաքակրթության հետ, նրա առաջացման ու զարգացման օրինաչափություններին, ստեղծած արժեքներին և համամարդկային նվաճումներին, ինչպես նաև՝ այդ ճանապարհին հայ ժողովրդի ունեցած դժվարություններին ու կորուստներին:

Հայաստանը հին ժամանակներից սկսած եղել է եվրոպական և արևելյան քաղաքակրթությունների շփման, փոխհաղորդակցության և փոխազդեցության կենտրոնում: Շփվելով տարբեր մշակույթների հետ, կրելով նրանց որոշակի ազդեցությունը, հայ ժողովուրդը, սակայն, պահպանել ու զարգացրել է իրեն բնորոշ քաղաքակրթություն: Ինքնատիպ մշակույթի շնորհիվ հայությունը, հազարամյակներ կտրելով, հասել է մարդկության պատմության նորագույն փուլին և շարունակում է իր պատմական ընթացքը:

Հայոց պատմության յուրահատուկ գծերից է նաև ազատության և անկախության պահպանման կամ վերականգնման համար մղված դարավոր պայքարը: Եվ օրինաչափ է, որ ներկայացված ծրագրում մեծ տեղ են զբաղեցնում Հայոց պատմության հերոսական էջերը, ազգային-ազատագրական պայքարի նախորդ և նորագույն փուլերը: Անտարակույս, Հայաստանի՝ Հայոց հայրենիքի ազատագրության համար պայքարը մեր ժողովրդի պատմության մշտական ուղեկիցն է, նրա գոյության ձևերից մեկը:

Պատմական հարուստ ժառանգության իմացությունն ու յուրացումը ամեն մի հայի, Հայաստանի Հանրապետության յուրաքանչյուր ապագա քաղաքացու պարտականությունն է: Այդ խնդրի հաջող լուծման գործում մեծ կարևորություն ունի ուսումնական գործընթացի արդյունավետ կազմակերպումը «Հայոց պատմություն» առարկայի լրամշակված ծրագրի և նոր դասագրքերի հիման վրա:

«Հայոց պատմություն» առարկայի բովանդակությունը միջին դպրոցում ըստ դասարանների բաշխվում է հետևյալ կերպ.

VI դասարան – հնագույն ժամանակներից մինչև III դարի վերջը,

VII դասարան – IV դարի սկզբից մինչև XVII դարի կեսերը,

VIII դասարան – XVII դարի երկրորդ կեսից մինչև 1918թ. մայիսը,

IX դասարան – 1918թ. մայիսից մինչև մեր օրերը:

Յուրաքանչյուր ուսումնական տարվա համար ծրագրով հատկացվում է 51 դասաժամ, ընդհանրը՝ VI-IX դասարանների համար 204 դասաժամ:

«ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ» ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԾՐԱԳԻՐ
ՀՆԱԳՈՒՅՆ ԵՎ ՀԻՆ ՇՐՋԱՆ
(VI դասարան, տարեկան 51 ժամ)

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ (1 ժամ)

«Հայոց պատմություն» առարկան, պարբերացումը: Հնագույն և հին շրջանների պատմության բովանդակությունը, առանձնահատկությունները:

ԲԱԺԻՆ 1. ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՀՆԱԳՈՒՅՆ ՇՐՋԱՆՈՒՄ (8 ժամ)

Հայոց հայրենիքը: (3 ժամ)

Հայկական լեռնաշխարհը՝ հայերի հայրենիք: Հայկական լեռնաշխարհի դիրքը, սահմանները, գետերը, լճերը: Հայաստանի պատմավարչական բաժանումը:

Հայկական լեռնաշխարհը որպես մարդկության հնագույն բնօրրան: (3 ժամ)

Նախնադարի պարբերացումը: Հայաստանի տարածքի նախնադարյան բնակատեղիները (Գուգարք, Պորտաբլուր, Շենգավիթ, Լճաշեն): Նախնադարյան հասարակության զարգացումը (հոտ, տոհմ, ցեղ, ցեղային միություններ): Նախնադարյան մարդկանց նյութական և հոգևոր ձեռքբերումները (կրակի օգտագործումը, աշխատանքային գործիքների կատարելագործումը, արվեստ, կրոնական պատկերացումներ): Նախնադարյան հասարակության անկումը:

Կրկնություն (1 ժամ)

Վաղ պետական կազմավորումները Հայաստանի տարածքում: (2 ժամ)

Հայաստանը հնդեվրոպական նախահայրենիք: Վաղ պետական կազմավորումների առաջացումը. Արատտա, Հայասա, Հայկյաններ:

ԲԱԺԻՆ 2. ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՀԻՆ ՇՐՋԱՆՈՒՄ (32 ժամ)

Վանի համահայկական թագավորությունը: (5 ժամ)

Վանի թագավորության հիմնադրումը Ք.ա. IX դարում: Տուշպա-Վանը մայրաքաղաք: Վանի թագավորության հզորացումը (Մենուա, Արգիշտի I, Սարգուրի II): Թագավորության պայքարը արտաքին ուժերի դեմ: Թագավորության անկումը:

Կրկնություն (1 ժամ)

Անփոփիչ կրկնություն (1 ժամ)

Հայկազունի Երվանդականների թագավորությունը: (4 ժամ)

Պարույր Նահապետը Հայոց թագավոր: Երվանդ I Սակավակյաց: Տիգրան I և Կյուրոս Մեծ: Ք.ա. 522-521 թթ. հակապարսկական ապստամբությունը: Հայաստանն ըստ Քսենոփոնի: Հայաստանը Աքեմենյան տերության կազմում:

Երվանդական թագավորության վերականգնումը. Ալեքսանդր Մակեդոնացու արշավանքները և Հայաստանը: Հայկական թագավորությունները Ք.ա III դարում: Հայկական թագավորությունները և Սելևկյանները:

Մեծ Հայքի Արտաշեսյան թագավորությունը: (2 ժամ)

Հայկական թագավորությունների անկախացումը: Արտաշես I-ը և հայկական հողերի միավորումը: Արտաշես I-ի բարենորոգումները:

Կրկնություն (1 ժամ)

Հայաստանը աշխարհակալ տերություն: (7 ժամ)

Տիգրան II-ի գահակալումը: Ծովքի միացումը Մեծ Հայքին: Տիգրան II Մեծի նվաճումները: Տերության տարածքը և բնակչությունը: Հայ-հռոմեական պատերազմը (Տիգրանակերտի և Արածանիի ճակատամարտերը): Արտաշատի հաշտության պայմանագիրը:

Մեծ Հայքի թագավորությունն Արտավազդ II-ի և հաջորդների օրոք: Կրասոսի և Անտոնինոսի արշավանքները: Արտաշես II: Արտաշեսյան վերջին գահակալները:

Կրկնություն (1 ժամ)

Մեծ Հայքի Արշակունյաց թագավորությունը (I-III դարեր): (5 ժամ)

Արշակունյաց արքայատոհմի հաստատումը Հայաստանում (Հայաստանի դրածո թագավորները, Տրդատ I-ի գահակալումը և գործունեությունը):

Վաղարշ I, Վաղարշապատ մայրաքաղաքի կառուցումը: Վաղարշ II-ը և Արշակունիների ժառանգական իշխանության հաստատումը: Սասանյան հեղաշրջումը Պարսկաստանում և հայ-պարսկական հարաբերությունները:

Տրդատ III Մեծ: Մծբինի 40-ամյա հաշտությունը:

Յին Հայաստանի հասարակական-տնտեսական կյանքը, պետական կարգը: (4 ժամ)

Տնտեսությունը (գյուղատնտեսություն, արհեստներ, ներքին և արտաքին առևտուր): Քաղաքները: Գյուղական համայնքը: Պետական կարգը:

Կրկնություն (1 ժամ)

Յին Հայաստանի մշակույթը: (6 ժամ)

Հայկական մշակույթի ակունքները: Առասպելները և վիպերգերը: Դիցարանը: Գիրը: Գիտությունը: Արվեստը, ճարտարապետությունը:

Կրկնություն (1 ժամ)

Ամփոփիչ կրկնություն (2 ժամ)

ՄԻՋԻՆ ԴԱՐԵՐ
(VII դասարան, տարեկան՝ 51 ժամ)

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ (1 ժամ)

Հայոց պատմության միջնադարյան շրջանի պարբերացունը, բովանդակությունը, առանձնահատկությունները:

ԲԱԺԻՆ 1. ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՎԱՂ ՄԻՋՆԱԴԱՐՈՒՄ (18 ժամ)

Ավատատիրության հաստատումը Հայաստանում: (2 ժամ)

Ավատատիրություն ձևավորումը. հողատիրության ձևերը, ազատների և անազատների դասերը: Պետական կարգը:

Քրիստոնեության ընդունումը որպես պետական կրոն: (1 ժամ)

Քաղաքական կացությունը Առաջավոր Ասիայում: Տրդատ III Մեծ և Գրիգոր Լուսավորիչ: Քրիստոնեությունը որպես պետական կրոն:

Պայքար թագավորական իշխանության ամրապնդման համար: (5 ժամ)

Թագավորական իշխանության ամրապնդման քաղաքականությունը: Խոսրով Կոտակ, Արշակ II, Պապ թագավոր:

Մեծ Հայքի թագավորության թուլացումը: Խոսրով IV, Վռամշապուհ: Թագավորության անկումը:

Կրկնություն (1 ժամ)

Ազատագրական շարժումները V դարում: (3 ժամ)

Պարսից քաղաքականությունը Հայաստանում: Վարդանանց պատերազմ: Ավարայրի ճակատամարտ: Վահանանց ապստամբությունը. Ակոռիի և Ներսեսապատի ճակատամարտերը: Նվարսակի պայմանագիրը:

Հայաստանը VI-IX դարերում: (4 ժամ)

Արևմտյան Հայաստանը VI դարում: Հակաբյուզանդական ելույթները և ապստամբությունները: Արևելյան Հայաստանը VI դարում: 571 – 572 թթ. ապստամբությունը: Պարսկա - բյուզանդական պատերազմը և Հայաստանը:

Արաբական արշավանքները և Հայաստանը: Թեոդորոս Ռշտունին և հայ-արաբական պայմանագիրը: Հայաստանը Արաբական խալիֆայության կազմում: Հակաարաբական ապստամբությունները (703 թ., 774-775 թթ., 850-855 թթ.):

Հայկական մշակույթը V-IX դդ.: (3 ժամ)

Մեսրոպ Մաշտոցը և հայոց այբուբենի ստեղծումը: Դպրոցը: Պատմագրությունը: Փիլիսոփայությունը: Բնական գիտությունները: Գրականությունը: Արվեստը, ճարտարապետությունը:

Կրկնություն (1 ժամ)

ԲԱԺԻՆ 2. ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԶԱՐԳԱՑԱԾ ՄԻՋՆԱԴԱՐՈՒՄ (18 ժամ)

Հայաստանի Բագրատունյաց թագավորությունը: (6 ժամ)

Հայաստանի անկախության վերականգնումը. Աշոտ I: Սմբատ I: Երկրի անկախության ամրապնդումը և հզորացումը. Աշոտ II Երկաթ, Աշոտ III Ողորմած,

Գագիկ I: Անիի թագավորության թուլացումը: Գագիկ II: Անիի թագավորության անկումը: Կարսի, Սյունիքի և Լոռու թագավորությունները:

Բագրատունյաց թագավորության տնտեսական կյանքի վերելքը: Պետական կարգը:

Չայ ժողովրդի պայքարը օտարերկրյա զավթիչների դեմ: Ջաքարյանները: (3 ժամ)

Սելջուկ-թյուրքերը և Հայաստանը: Հայկական թագավորությունները և իշխանությունները: Հայաստանը Ջաքարյանների օրօք:

Հայաստանը և մոնղոլները: Պայքար հայկական պետականության վերականգնման համար: Հայաստանի քաղաքական իրավիճակը XIV դարում:

Կրկնություն (1 ժամ)
Ամփոփում (1 ժամ)

Կիլիկյան Հայաստան: (5 ժամ)

Հայերը Կիլիկիայում: Ռուբինյան իշխանության առաջացումը և ամրապնդումը (Ռուբեն I, Թորոս I, Լևոն I, Թորոս II, Մլեխ):

Թագավորության հռչակումը: Լևոն I արքայի ներքին և արտաքին քաղաքականությունը:

Հեթոմյանների արքայատոհմի հաստատումը. Հեթում I: Հայ-մոնղոլական և հայ-մամլուքյան հարաբերությունները: Կենտրոնական թագավորության թուլացումն ու անկումը:

Կիլիկյան Հայաստանի տնտեսությունը: Քաղաքները և քաղաքային կյանքը: Պետական կարգը:

Հայկական մշակույթը X-XIV դարերում: (4 ժամ) Հայ մշակույթի վերածննդի նախադրյալները: Կրթական գործը (Գլաձորի և Տաթևի համալսարաններ): Պատմագրությունը: Իրավագիտությունը: Բնագիտությունը: Գրականությունը: Արվեստը (մանրանկարչությունը և որմնանկարչությունը, քանդակագործությունը, խաչքարը, երաժշտությունը), ճարտարապետությունը:

Կրկնություն (1 ժամ)

ԲԱԺԻՆ 3. ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՈՒՇ ՄԻՋՆԱԴԱՐՈՒՄ (7 ժամ)

Հայաստանը XV դարից մինչև XVII դարի կեսերը: (5 ժամ)

Հայաստանի քաղաքական իրավիճակը XV դարում: Կաթողիկոսական աթոռի վերահաստատումը Էջմիածնում: Կ.Պոլսի Հայոց պատրիարքության ստեղծումը:

Թուրք-պարսկական պատերազմները: 1555 թ. հաշտությունը: Թուրք-պարսկական պատերազմների վերսկսումը: Շահ Աբասի արշավանքները և հայերի բռնազաղթը: 1639 թ. Կասրե-Շիրիհի հաշտության պայմանագիրը:

Հայկական իշխանությունները ուշ միջնադարում: Հայաստանի ազատագրության պայքարի դրսևորումները:

Հայկական մշակույթը (XV դար- XVII դարի առաջին կես): (2 ժամ)

Հայկական մշակույթի զարգացման պայմանները: Դպրոցը: Տպագրությունը. Հակոբ Մեղապարտ: Գիտությունը: Արվեստը:

Կրկնություն (1 ժամ)

Ամփոփում (1 ժամ)

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ
(VIII դասարան, տարեկան 51 ժամ)

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

(1 ժամ)

Հայոց պատմության նոր շրջանի պարբերացումը, բովանդակությունը, առանձնահատկությունները:

ԲԱԺԻՆ 1. ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ XVII դարի երկրորդ կեսին և XVIII դարի առաջին կեսին (12 ժամ)

Ազատագրական պայքարի նոր փուլը XVII դարի երկրորդ կեսին և XVIII դարի առաջին կեսին. (6 ժամ)

Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի վերելքի նախադրյալները: Էջմիածնի 1677թ. ժողովը: Իսրայել Օրին և նրա գործունեությունը:

Ազատագրական պայքարի սկիզբը Արցախում: Երևանի 1724 թ. հերոսական պաշտպանությունը: Ազատագրական շարժման ծավալումը Արցախում:

Ազատագրական պայքարի սկիզբը Սյունիքում: Դավիթ Բեկ: Հալիձորի պաշտպանությունը: Մխիթար սպարապետ: Արցախի և Սյունիքի զինված պայքարի արդյունքները: Հայկական ինքնավարության ձևավորումն Արցախում (Խամսայի մելիքություններ):

Ազատագրական պայքարի գաղութահայ կենտրոնները: Հովսեփ Էմինը և նրա գործունեությունը: Մադրասի հայրենասիրական խմբակը: Հայաստանի ազատագրության ծրագրերը (Մովսես Սարաֆյան, Հովսեփ Արղության, Շահամիր Շահամիրյան):

Կրկնություն

(1 ժամ)

Արևելյան Հայաստանը XIX դարի առաջին կեսին: (3 ժամ)

Քաղաքական կացությունը Անդրկովկասում: 1804-1813 թթ. ռուս-պարսկական պատերազմը, Գյուլիստանի հաշտության պայմանագիրը:

1826-1828 թթ. ռուս-պարսկական պատերազմը: Թուրքմենչայի հաշտության պայմանագիրը. պարսկահայերի ներգաղթը:

Հայկական մարզը: 1836թ. եկեղեցական կանոնադրությունը:

Արևմտյան Հայաստանը XIX դարի առաջին կեսին: (1 ժամ)

1806-1812 թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը: 1828-1829 թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը: Ադրիանապոլսի պայմանագիրը, արևմտահայերի գաղթը:

Մշակույթը XVII դարի երկրորդ կեսից մինչև XIX դարի առաջին կեսը: (2 ժամ)

Հայկական մշակույթի զարգացման պայմանները և կենտրոնները: Դպրոցները: Տպագրությունը: Հայ պարբերական մամուլի սկզբնավորումը. «Ազդարար»:

Գիտությունը: Վեճեփիկի Մխիթարյան միաբանությունը: Արվեստը:

Կրկնություն

(1 ժամ)

Ամփոփիչ կրկնություն (1 ժամ)

ԲԱԺԻՆ 2. ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ XIX դարի երկրորդ կեսին և XX դարի սկզբին (27 ժամ)

Հայաստանը Ռուսական և Օսմանյան կայսրությունների կազմում: (2 ժամ)

Բարենորոգումներն Արևելյան Հայաստանում: Արդյունաբերության և ճանապարհաշինության զարգացումը: Ռուսական ինքնակալության ազգային և գաղութային քաղաքականությունը:

Արևմտյան Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական վիճակը և վարչական բաժանումը:

Ազգային-հասարակական շարժումները: (2 ժամ)

Հայ հասարակական - քաղաքական միտքը: Սահմանադրական շարժումը: Ջեյթունի 1862 թ. ապստամբությունը:

1877-1878 թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը և Հայկական հարցի միջազգայնացումը: (2 ժամ)

1877-1878 թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը և հայերը (Ս. Լորիս-Մելիքով, Յ. Լազարև և ուրիշներ): Սան Ստեֆանոյի պայմանագիրը և Հայկական հարցը: Բեռլինի կոնգրեսը և Հայկական հարցի միջազգայնացումը:

Ազգային-ազատագրական պայքարը XIX դ. 70-90 - ական թթ.: (5 ժամ)

Ազատագրական խմբակները և կազմակերպությունները: Հայ ազգային կուսակցությունները (Արմենական, Հնչակյան, Դաշնակցություն): Հայդուկային շարժման առաջացումը և ծավալումը:

Արևմտահայության կոտորածները 1890-ական թթ., Հայոց ցեղասպանության սկիզբը: Հայերի ինքնապաշտպանական մարտերը:

Կրկնություն (1 ժամ)

Ազատագրական շարժումների ծավալումը XX դարի սկզբին: (4 ժամ)

Առաքելոց վանքի կռիվը: 1904 թ. Սասունի ապստամբությունը: Հայդուկային շարժման անկումը:

Ցարիզմի ազգային-գաղութային քաղաքականության նոր դրսևորումը. 1903 թ. հունիսի 12-ի հրամանագիրը: Հայ-թաթարական կռիվները, հայերի ինքնապաշտպանության կազմակերպումը:

Հակահամիդյան շարժումը: Երիտթուրքերի 1908թ. պետական հեղաշրջումը: Կիլիկիահայության կոտորածները և ինքնապաշտպանական մարտերը:

Հայկական հարցը 1912-1914 թթ.:

Հայ ժողովուրդը Առաջին աշխարհամարտի տարիներին: (9 ժամ)

Հայաստանը և պատերազմող տերությունների ռազմաքաղաքական պլանները: Առաջին աշխարհամարտի կովկասյան ճակատը: Հայ կամավորական շարժումը:

Հայոց մեծ եղեռնը: Ցեղասպանություն հասկացությունը: Հայերի ցեղասպանության երիտթուրքական ծրագիրը և դրա իրագործումը: Մեծ եղեռնի հետևանքները, դասերը:

Ինքնապաշտպանական հերոսամարտերը 1915 թվականին. Վան, Շաբին Կարահիսար, Մուսա լեռ, Ուրֆա (Ուռհա) և այլն: Ինքնապաշտպանական մարտերի նշանակությունը:

Կրկնություն (1 ժամ)

Հայաստանը 1917 թ. ռուսաստանյան հեղափոխությունների շրջանում: Ցարիզմի տապալումը և նոր իշխանության մարմինների ստեղծումը: Ժամանակավոր կառավարությունը և Հայկական հարցը:

Արևմտահայերի և արևելահայերի առաջին համագումարները: Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը և սահմանների հարցը Անդրկովկասում:

Երզնկայի զինադադարը: Հայկական զորամիավորումների ստեղծումը: Խորհրդային Ռուսաստանը և Հայկական հարցը, Բրեստ-Լիտովսկի հաշտությունը և հայկական տարածքների հանձնումը Թուրքիային:

Պատերազմի վերսկսումը կովկասյան ճակատում, թուրքերի ներխուժումը Հայաստան և Անդրկովկաս: Հայկական զորքի դիմադրությունը: Սարդարապատի, Բաշ-Ապարանի և Ղարաքիլիսայի ճակատամարտերը: Մայիսյան հերոսամարտերի պատմական նշանակությունը:

Հայկական մշակույթը XIX դարի երկրորդ կեսին և XX դարի սկզբին: (3 ժամ)

Մշակույթի զարգացման նախադրյալները: Դպրոցը (Գևորգյան ճեմարանը և այլն): Գիտությունը: Մամուլը, զրականությունը: Արվեստը:

Կրկնություն (1 ժամ)

ԲԱԺԻՆ 3. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂԹԱՎԱՅՐԵՐԸ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆՈՒՄ (2 ժամ)

Գաղթավայրերի առաջացումը, հիմնական կենտրոնները: Գաղթավայրերի դերը հայապահպանության և ազգային մշակույթի զարգացման գործում:

Կրկնություն (1 ժամ)

Ամփոփիչ կրկնություն

(2 ժամ)

ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ՇՐՋԱՆ
(IX դասարան, տարեկան՝ 51 ժամ)

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

(1 ժամ)

Հայոց պատմության նորագույն շրջանի պարբերացումը, բովանդակությունը, առանձնահատկությունները:

ԲԱԺԻՆ 1. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ
(1918 թ. մայիսի 28 – 1920 թ. դեկտեմբերի 2)

(9 ժամ)

Հանրապետության կայացումը: (2 ժամ)

Հայաստանի Հանրապետության հռչակումը: Բաթումի պայմանագիրը:

Իշխանության մարմինների ստեղծումը: Ազգային բանակի ստեղծումը: Հայաստանի Հանրապետության խորհրդանիշները: Հայկական անկախ պետականության վերականգնման պատմական նշանակությունը:

Սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական և մշակութային կյանքը: (2 ժամ)

Սոցիալ-տնտեսական դրությունը և տնտեսության վերականգնմանն ուղղված միջոցառումները:

Քաղաքական կյանքը. կուսակցությունները: Թուրք-թաթարական խռովությունները, դրանց ճնշումը: 1920 թ. Մայիսյան ապստամբությունը և դրա հետևանքները:

Մշակութային կյանքը. Հայաստանի համալսարանի հիմնադրումը, գիտության և մշակույթի գործիչների վերադարձը Հայաստան:

Հայաստանի Հանրապետության միջազգային դրությունը 1918 -1920 թթ.: Հայկական հարցը: (4 ժամ)

Հանրապետության հարաբերությունները Քառյակ միության հետ: Հայ-վրացական հարաբերությունները: Հայ-ադրբեջանական հարաբերությունները: Հայ – ռուսական հարաբերությունները: Թիֆլիսի համաձայնագիրը: Արևելքի ժողովուրդների համագումարը:

Փարիզի խաղաղության խորհրդաժողովը և Հայկական հարցը: Անկախ և Միացյալ Հայաստանի հռչակումը ՀՀ խորհրդարանի կողմից: Հայկական հարցը Սան Ռեմոյի կոնֆերանսում: Սկրի պայմանագիրը: Կիլիկիահայությունը 1918-1921թթ:

Հայաստանի Հանրապետության անկումը: (1 ժամ)

Քեմալական շարժումը և Հայաստանը: 1920 թ. թուրք – հայկական պատերազմը: Հայ-հեղկոմի 1920թ. նոյեմբերի 29-ի հռչակագիրը: 1920 թ. դեկտեմբերի 2-ի Երևանի համաձայնագիրը: Ալեքսանդրապոլի պայմանագիրը: Հայաստանի Հանրապետության անկումը:

Կրկնություն

(1 ժամ)

ԲԱԺԻՆ 2. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԵՎ ՀԱՅՎԱԿՆ ՍՓՅՈՒՌՔԸ
1920-1945 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

(12 ժամ)

Հայաստանի Սոցիալիստական խորհրդային Հանրապետությունը 1920-1922թթ.: (2 ժամ)

Խորհրդային վարչակարգի հաստատումը, «Ռազմական կոմունիզմ»-ի քաղաքականությունը: Փետրվարյան համաժողովրդական ապստամբությունը:

Հայաստանի առաջին Սահմանադրությունը: Անդրկովկասի խորհրդային դաշնային հանրապետության և ԽՍՀՄ-ի ստեղծումը:

Խորհրդային Հայաստանի տարածքային հիմնախնդիրները (1920-1922 թթ.): (2 ժամ)

1921 թ. մարտի 16-ի Մոսկվայի և հոկտեմբերի 13-ի Կարսի պայմանագրերը: Նախիջևանի հիմնախնդիրը:

Չանգեզուրի հերոսամարտը (1920 թ. վերջ – 1921 թ. հուլիս): Գարեգին Նժդեհ: Լոռու «չեզոք գոտու», Ջավախքի, Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդիրները:

Սոցիալ-տնտեսական և հասարակական-քաղաքական կյանքը Խորհրդային Հայաստանում 1922-1941 թթ.: (2 ժամ)

Անցումը Նոր տնտեսական քաղաքականության (ՆԵԿ), տնտեսության վերականգնումը: ՀՍԽՅ ինդուստրացումը և գյուղատնտեսության կոլեկտիվացումը:

Քաղաքական բռնությունները և հալածանքները: Կոմունիստական ամբողջատիրության հաստատումը, անհատի պաշտամունքը: Խորհրդային Հայաստանը՝ միութենական հանրապետություն, ՀԽՍՀ նոր Սահմանադրությունը:

Հայկական Սփյուռքի ձևավորումը: (1 ժամ)

Սփյուռքի առաջացումը: Հայկական հարցը Լոնդոնի 1921թ. և Լոզանի 1922-1923թթ. խորհրդաժողովներում: «Հայկական օջախի» և հայ գաղթականության խնդիրը Ազգերի լիգայում: Ֆ.Նանսեն: Հայրենադարձության կազմակերպումը (1920-1936 թթ.):

Հայ ժողովուրդը Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին (1941 -1945 թթ.): (2 ժամ)

Պատերազմի սկիզբը: Հայկական ազգային դիվիզիաների կազմավորումը և նրանց մարտական ուղին: Սփյուռքահայերի մասնակցությունը ֆաշիզմի ջախջախմանը: Հայերի մասնակցությունը պարտիզանական պայքարին: Խորհրդային Միության հայ հերոսները և զորավարները:

Խորհրդային Հայաստանի մշակույթը (1920-1945): (3 ժամ)

Խորհրդային իշխանության քաղաքականությունը մշակույթի բնագավառում: Կրթական համակարգի ձևավորումը: ԽՍՀՄ ԳԱ հայկական մասնաճյուղի հիմնադրումը և ՀԽՍՀ ԳԱ ստեղծումը: Բնական գիտությունները: Հայագիտությունը:

Գրականությունը: Թատրոնը, կինոարվեստը, կերպարվեստը, երաժշտությունը: Քաղաքաշինությունը և ճարտարապետությունը:

Կրկնություն (1 ժամ)

ԲԱԺԻՆ 3. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՓՅՈՒՌԸ 1945-1991 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ (9 ժամ)

Հայկական Սփյուռքը հետպատերազմյան շրջանում: (2 ժամ)

Հայկական հարցի վերաբացումը միջազգային նոր պայմաններում: «Մեծ հայրենադարձության» կազմակերպումը (1946-1948թթ.): Հայ դատի հանձնախմբերը: Սփյուռքահայերի պայքարը Հայկական հարցի լուծման և ցեղասպանության միջազգային ճանաչման համար: Հայրենիք - Սփյուռք կապերի բարելավումը և ամրապնդումը:

Տնտեսությունը, հասարակական-քաղաքական կյանքը: (2 ժամ)

Արդյունաբերության վերակառուցումը և զարգացումը: Գյուղատնտեսության հիմնախնդիրները: Բնակչության սոցիալական վիճակը:

Քաղաքական բռնությունների նոր փուլը: 1949թ. զանգվածային աքսորը: ՀԽՍՀ-ն խրուշչովյան «ձնհալի» տարիներին: Ազգային զարթոնքը: Խորհրդային Հայաստանը լճացման տարիներին:

Արցախյան շարժումը: (2 ժամ)

Գորբաչովյան վերակառուցման քաղաքականությունը: Արցախյան շարժման սկիզբնավորումը: ՀԽՍՀ և ԽՍՀՄ ղեկավարության դիրքորոշումը: Սումգայիթյան ողբերգությունը: Հայերի բռնազաղթը Ադրբեջանից:

1988 թ. դեկտեմբերի 7-ի երկրաշարժը:

Համազգային շարժման ծավալումը: Հայկական ինքնապաշտպանական ջոկատների ստեղծումը: Ազատագրական պայքարի զինված փուլը: ԼՂՀ անկախության հռչակումը (1991 թ. սեպտեմբերի 2):

Հայաստանի Հանրապետության անկախության գործընթացը: (1 ժամ)

ՀԽՍՀ Գերագույն խորհրդի 1990 թ. մայիսի 20-ի ընտրությունները: Հայաստանի անկախության մասին 1990 թ. օգոստոսի 23-ի հռչակագիրը: ԽՍՀՄ փլուզումը: ԱՊՀ ստեղծումը:

Խորհրդային Հայաստանի և Հայկական սփյուռքի մշակույթը 1945-1991 թթ.: (2 ժամ)

Կրթական համակարգը: Գիտությունը: Գրականությունը: Արվեստը. երաժշտությունը, թատրոնը, կինոն, կերպարվեստը: ճարտարապետությունը:

Կրկնություն

(1 ժամ)

**ԲԱԺԻՆ 4. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ, ԼԵՈՒՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՓՅՈՒՌՔԸ 1991 ԹՎԱԿԱՆԻՑ ՄԻՆՉԵՎ ՄԵՐ
ՕՐԵՐԸ (9 ժամ)**

Հայաստանի Հանրապետության ամրապնդման գործընթացը: (1 ժամ)

1991 թ. սեպտեմբերի 21-ի հանրաքվեն, ՀՀ անկախության հռչակումը: Իշխանության մարմինների ձևավորումը: Բանակը: Հանրապետության խորհրդանիշները: ՀՀ Սահմանադրությունը:

ՀՀ տնտեսական դրությունը, հասարակական-քաղաքական կյանքը: (2 ժամ)

Տնտեսական քաղաքականությունը:

Բազմակուսակցական համակարգի ձևավորումը: Հասարակական և բարեգործական կազմակերպությունները: Ներքաղաքական զարգացումները 1991-1998 թթ.: 1999 թ. հոկտեմբերի 27-ի ահաբեկչությունը: Ներքաղաքական կյանքը XXI դարի սկզբներին:

Մշակութային կյանքը:

ՀՀ միջազգային դրությունը և արտաքին քաղաքականությունը: (2 ժամ)

Հայաստանի Հանրապետության միջազգային ճանաչումը և դիվանագիտական կապերի հաստատումը: ՀՀ-ն ԱՊՀ-ի, ՄԱԿ-ի և Եվրախորհրդի անդամ: ՀՀ - Եվրամիություն հարաբերությունները: Հայոց ցեղասպանության ճանաչման գործընթացը:

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունը: (2 ժամ)

1991 թ. դեկտեմբերի 10-ի «Անկախության մասին հանրաքվեն»: ԼՂՀ իշխանության մարմինների ստեղծումը, ԼՂՀ խորհրդանիշները: Ադրբեջանի ագրեսիան ԼՂՀ-ի դեմ: Հայկական ուժերի հակահարձակումը, Շուշիի և Լաչինի ազատագրումը: Պատերազմի հետագա ընթացքը: Ձինադադարի կնքումը (1994 թ. մայիս):

Լեռնային Ղարաբաղի հարցի միջազգայնացումը և Մինսկի խմբի գործունեությունը:

Հայկական Սփյուռքը 1991 թվականից մինչև մեր օրերը: (2 ժամ)

Ձանգվածային արտագաղթը և Սփյուռքի ստվարացումը: Սփյուռքի հիմնական կենտրոնները: Նոր մոտեցումներ Հայրենիք-Սփյուռք հարաբերություններում: Սփյուռքի մասնակցությունը հայկական պետականության ամրապնդման գործընթացին:

Կրկնություն (1 ժամ)

Ամփոփիչ կրկնություն (1 ժամ)

ՆԱԽԱՔՆՆԱԿԱՆ ԿՐԿՆՈՒԹՅՈՒՆ

(6 ժամ)